

bokselskap.no, Oslo 2012
Mauritz Hansen: *Novellen*

Teksten følger *Mauritz Hansens Noveller og Fortællinger* i 8 bind fra 1855-58
og er basert på skannet og ocr-lest fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket.

Sist oppdatert: 04.06.2018

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Maurits Christopher Hansen

Novellen

bokselskap.no

Oslo 2012

Novellen.

Jeg var netop kommen hjem fra et Besøg i Armengrube med en Fremmed, en Slesviger ved Navn Martin, der var mig anbefalet; og en Smule trætte men i en munter Stemning rykkede vi begge med vore dampende Piber sammen om Thebordet med et Par af mine Naboer som jeg havde bedet om at holde Hr. Martin, hvem jeg før ikke personlig havde kjendt med Selskab, og som allerede havde ventet os en halv Times Tid. I Hr. Martin fandt vi Alle en ret behagelig Selskabsmand, og den Interesse, hvormed han greb Alt, hvad der vedkom Norge og Norges Konstitution, kunde ikke andet end vække vor Velvilje for Udlændingen, en vakker Mand paa henved de Halvtreds. Samtalen løb let og frit hen over de forskjelligste Gjenstande, og Ingen havde Lyst at tage Kortet. „Til Lykke med Husvennen!“ tog i en Pause En af Selskabet Ordet. „Lad mig nu se, Du giver os mange originale Fortællinger og Noveller; for Lydst kan vi selv læse.“ — Jeg satte et meget betænkeligt Ansigt op og tilføjede i et temmelig søgt Ordspil, at Noveller og Bandler forlignes bedre end Noveller og Grammatiker. Hr. Martin bemærkede i Samtalens Løb, at en Digter ikke skulde savne Stof til Fortællinger, naar han med behørig Discretion vilde behandle mangen af ham selv eller af hans Væfendte oplevet Tildragelse, og at disse Fortællinger letteligen vilde antage Novellens Karakter, hvis han opsogte saadanne Tildragelser, som han mindedes fra Barne-Aarene, da det Ubestemte i Omridsene her vilde give Fantasten frit Spil. Uvillkaarlig led jeg mig ved denne Bemærkning henfattede i mine tidligere Dage, og en Mængde uvisse Grundringer glæde som magiske Skygge billeder forbi min Sjæl. — „Naa! er Novellen snart færdig?“ tog leende;

Jeg var netop kommen hjem fra et Besøg i Armengrube med en Fremmed, en Slesviger ved Navn Martin, der var mig anbefalet; og en Smule trætte men i en munter Stemning rykkede vi begge med vore dampende Piber sammen om Thebordet med et Par af mine Naboer som jeg havde bedet om at holde Hr. Martin, hvem jeg før ikke personlig havde kjendt med Selskab, og som allerede havde ventet os en halv Times Tid. I Hr. Martin fandt vi Alle en ret behagelig Selskabsmand, og den Interesse, hvormed han greb Alt, hvad der vedkom Norge og Norges Konstitution, kunde ikke andet end vække vor Velvilje for Udlændingen, en vakker Mand paa henved de Halvtreds. Samtalen løb let og frit hen over de forskjelligste Gjenstande, og Ingen havde Lyst at tage Kortet. «Til Lykke med Husvennen!» tog i en Pause En af Selskabet Ordet. «Lad mig nu se,

Du giver os mange originale Fortællinger og Noveller; for Tydsk kan vi selv læse.» – Jeg satte et meget betænkeligt Ansigt op og tilføjede i et temmelig søgt Ordspil, at Noveller og Pandekter forliges bedre end Noveller og Grammatiker. Hr. Martin bemærkede i Samtalens Løb, at en Digter ikke skulde savne Stof til Fortællinger, naar han med behørig Diskretion vilde behandle mangan af ham selv eller af hans Bekjendte oplevet Tildragelse, og at disse Fortællinger letteligen vilde antage Novellens Karakter, hvis han opsøgte saadanne Tildragelser, som han mindedes fra Barne-Aarene, da det Ubestemte i Omridsene her vilde give Fantasien frit Spil. Uvilkaarlig lod jeg mig ved denne Bemærkning hensætte i mine tidligere Dage, og en Mængde uvisse Erindringer glede som magiske Skygebilleder forbi min Sjæl. – «Naa! er Novellen snart færdig?» tog leende; en Nabo Ordet, idet han stødte sit Punscheglas hen imod mit. Jeg tilstod undskyldende min Adspredelse, at jeg virkelig havde tabt mig i Erindringen om en Begivenhed fra mine Barne-Aar, af hvilken der maaske lod sig danne en liden Fortælling. Man opfordrede mig til at meddele mit Drømmesyn, og jeg kunde ikke afslaa Selskabet dets eenstemmige Begjæring – men tog saaledes til Orde.

«Dersom De vente at faa en Novelle at høre fix og færdig, mine Venner, saa gjøre de Dem selv og mig Uret ved en Forventning, som ej vil vorde opfyldt. Det er kun et formentligt Stof til en Novelle, jeg har at meddele, – et Stof, som jeg har optaget aldeles passiv i min Erindring, og som, hvis det en Gang lykkes mig at bearbejde det, vist trænger til megen Understøttelse af den skabende Fantasi. Altsaa til Sagen!

«I en af Norges vakreste Smaabyer henlevede jeg de lystige Dreng-Aar. Elven skrider stærk men uden Bølger ned igjennem den venlige Række af mestendels hvidmalede Bygninger, der dog halv beskygges af den Rad Søboder, som krandse Bredderne. Det travle Handelsliv og den glade Sømandstummel opliver Øst- og Vestsiden af Byen. En vis fin Kultur fra de hvide Bygningers Beboere løber saa venlig sammen med Søgutternes frie Livlighed, at den paa Menneskelivet forstandige Iagttager maa yde dette Sted sit udelte Bifald, men den lykkelige, uerfarne Barnealder, ubevidst i sit jublende Glædesliv, give hint Bifald en inderlig Styrke. Thi hvor det er, som det bør, med de Børnes Liv, der er Barneverdenen lykkelig. – For mig havde Ugen regelmæssigen syv sorgfrie,

muntre Dage; men iblandt dem prunkede naturligvis Søndagen med en ganske egen Herlighed. Da kom Trøjen paa med de mange Rader blanke, toppede Knapper, Skoene med fixlige Silkesløjfer og Søndagskasjetten. Saadant Hvedebrød, som det, min elskelige Moder bar ind til os, spiser jeg ikke mere, – og saadan en festlig Vandring til Kirken oplever jeg ikke igjen.

Men ti til tolv Søndage i Aaret vare mindre fornøjelige end de øvrige; thi omtrent saa ofte spiste den gamle, underlige Jomfru Sars Kjødsuppe hos os, og hendes stille, uhyggelige Væsen frembragte en næsten trykkende Alvorlighed i den hele Familie. Saa gjerne jeg ellers gik et Ærinde i Byen, saa nødvendig overtog jeg den sædvanlige Forretning, paa de ovennævnte Søndage at invitere Jomfru Sars. – Klokken ni om Morgen var jeg da gjerne ved hendes Dør, og fremsagde den vel indstuderede Indbydelsesformular. Jomfruen kom mig et Par Skridt i Møde og satte sit alvorlige Ansigt i en saa spørgende Form, som hun aldeles ikke kunde gjette mit Ærinde. Naar hun da i sin smudsige Nattrøje og Natkappe bøjede det kalkhvide Ansigt ned imod mig, og jeg efter min Instrux skulde se lige op, og mit Blik mødte hendes skarpe, sorte Øje: kom jeg gjerne ud af Koncepterne. Ængstlig ventede jeg ved Døren, indtil hun langsomt havde trukket den store Dragkisteskuuffe ud, og hendes tørre Haand havde rakt mig Honningkagen med Alfabetet paa, der glindsede af Hornlim; og i to Spring var jeg igjen paa Gaden, og bed ikke en Gang et A af min Kage, førend jeg var omkring Hjørnet. Klokken tolv præcis holdt vor gamle Kariol for Gadedøren, og med langsomme men fjederlette Trin svævede den høje, magre Skabning op ad de brede Gadedørstrin, og nejede stivt og med et underligt koldt Smil for min Moder, som med den hende egne Hjertelighed rakte den Indtrædende Haanden. Vor gamle, snille Klokker, som logerede hos mine Forældre, underholdt Jomfruen før Bordet med Bemærkninger over Vejr og Føre, over Kirkefolkenes Antal og over Tavlepengenes Forringelse, og vi Børn, som skulde være tilstede ved Spisetid, stode som naglede til Væggen. Nu kom Suppen ind, og –

Dog, jeg hverken kan eller vil fremstille den hele ensformige Session. Kun maa jeg bemærke som paafaldende, at vi Børn bestandig holdt os inde den hele Dag, da vi dog saa lidet vidste af Tvang. Sikkert har det ængstende, blege Væsen havt noget Tiltrækkende for os, der holdt os i Nærheden af hende. Under

Kaffeens langsomme Nydelse begyndte gjerne Jomfru Sars at blive noget muntrere, og fortalte da ofte Et og Andet fra sine unge Dage, hvortil vi lyttede som til Eventyr. Og ved hendes sene, højtidelige Tale, ved det Afbrudte i Fortællingen, fik selv de ubetydeligste Gjenstande et mystisk Anstrøg. Sjelden gik imidlertid en saadan Eftermiddag hen, uden at Jomfruen jo ofte blev bragt ud af sit gode Lune. Thi der var hundrede Ting, som hun havde Afsky for. Saaledes erindrer jeg iblandt Andet, at hun ikke kunde udstaa Duften af Violer. Jeg havde en Gang udstafferet min Søster med en Buket af disse Vaarens Førstefødte, og hun stillede sig tilfældigvis bag den gamle Dames Stol. Strax begyndte denne at blegne; Sveden brast ud paa hendes Pande, hun vendte sig forfærdet om og styrtede, da hun fik Øje paa Blomsterne, hen imod det stakkels Barn, som skrigende tog Flugten til Moderens Favn. Imidlertid kom Jomfru Sars snart til sig selv og søgte med ængstlig Venlighed at berolige den Lille og bringe den hele Scene i Forglemmelse. – Tamarinther taalte hun ikke at se. De opvakte i høj Grad hendes Væmmelse. Vi Børn, der brugte Tamarinthstene til Spillepenge og havde et stort Forraad af dem, maatte derfor altid se efter paa Gulve og i Vinduer om alle vare bortryddede, saa snart vi ventede Jomfru Sars. Endelig hadede hun Hunde, og vor kjære Pudel maatte strax paa Dør, naar hun kom. Derimod var det et af de første Spørgsmaal: «Hvorledes lever Puus?» eller det hed: «Lad mig se eders Katunger, Børn!»

Lad mig ikke trætte Dem med flere Hverdagstræk, der imidlertid ere de eneste, hvorved jeg nogenledes kan betegne dette Væsens Individualitet. Jeg vil da skride til den Begivenhed, der har præget dette Fruentimmers Billede fast i min Hukommelse. Det var en af de uhyggelige Høstdage, hvis Karakter ikke let bliver uden Indflydelse paa Menneskenes Stemning. Min Moder havde lagt lidt i Kakkelovnen, fordi Jomfru Sars frøs. Hun havde ogsaa overtalt hende til at tage en stærk Bitterdosis til Mellemmaden, og da det mørknedes ret i Stuen, bemærkede jeg med barnlig Studsen, at Jomfru Sars hemmelig tog sig en Slurk af Karaflen. Den stærke Drik ytrede sin Virkning. Hun blev meget snaksom, men ikke munter; der var noget Vildt, noget Rædsomt i hendes Stemning. Vi fore ordentlig sammen, da der med Et bankedes rask paa Døren, men bleve desto lettere om Hjertet ved Skipper Johnsens Indtrædelse, fordi de første Ord af

denne ærlige, ligefremme, men naiv-humoristiske Mand øjeblikkelig maatte bortjage det Uhjemlige, som havde ængstet os. Mine Forældre gjorde meget af «Mørkningstimen», og da Johnsen, som blev anmodet om at blive, erklærede sig for Kakkelovnslysningen, blev det derved. Men enten det nu var fordi Vejret stemte dem Alle, eller fordi den Tone, Jomfru Sars havde angivet, beholdt sin Karakter, – nok, saa meget mindes jeg, at Samtalens Gjenstande vare mørke, som vor Dagligstue. I sit skumle Løb faldt Talen ogsaa hen paa det Skrækkelige i at blive levende begravet. Pludselig afbrød Jomfru Sars den ved en høj, ubeskrivelig fæl Latter. – «Ha, ha! Den Pine», raabte hun, «vil ikke sige meget. At gnave en Finger eller to af sig og vende sig i sin Kiste, pyt! det gaar snart over. Men at være begravet i en stor Ligkiste med hvælvet Laag over, hvor der er Mad og Drikke, og leve der Dag ud og Dag ind – o Gud forbarme sig! Og saa Fanden i Krogen og Ormen i Hjertet! Hu, hu, hu!» Nu sang hun i hæse, stundom falske, skjærende Toner, reciterede følgende uformelige Vers:

«Min Grav den er som Natten mørk,
Men rummelig som den vilde Ørk,
Ikke kjoler Jorden mit Bryst saa træt;
Højt hvælver sig Laaget over det.
De, som ligge paa Kirkegaard,
De sove og sjelden de Uro faar;
Men jeg maa bæve med bange Sind,
Og sukke og jamre i Graven min.
Øgletand rører ej Haand eller Fod;
Men Øglen den ligger ved Hjerterod.
Herre Gud Fader! – – –»

Hendes Sang, hvis Toner stedse bleve hulere og utydeligere, var vist meget længere; men disse Linjer ere blevne i frisk Minde hos mig, fordi de opbevaredes i lang Tid af de ældre i den lille Kreds, hvori de vare sungne. Sangen endtes med en lydelig Krampehulken, og man førte den halv Afmægtige ind i Sideværelset paa en Seng. – Nu kom da Lysene ind, og den ene saa alvorligere ud end den anden.

«Bliver lidt inde, Børn!» sagde min Fader til os, da vi vilde ud, formodentlig for at berette den gamle Barnepige det Forefaldne og høre hendes Kommentar

derover; «bliver lidt inde! I skulle høre hvad Jomfru Sars mente med det, hun sang. Jeg ser, De, Hr. Johnsen, er forundret over den gode gamle Piges Snak. Sammenhængen er meget simpel, men højst sørgelig. Jeg skal i Korthed fortælle, hvorledes det er gaaet hende.» – Vi bleve ved denne Efterretning med Glæde inde og stillede os hen til Bordet, hvorved Fader sad. – Som afsagt Fiende af Obskurantisme var det ham højst vigtigt med Sandhedens Fakkell at belyse alle Gjenstande for os Børn. Jeg anfører nu Indholdet af hans Fortælling.

Jomfru Sars, der baade kaldtes og holdtes for at være gammel, var neppe mer end fyrgetyve Aar. Kummer og Mangel havde rynket hendes Hud og stivnet hendes Livssaft, – og den Dragt, hun bar, ganske efter en kvindelig Oldings-Vis, bragte den Fremmede til at anstaa hendes Aar til næsten det dobbelte af hvad de vare. Endnu ti Aar før den Tid, dette foregik, var hun et smukt, behageligt Fruentimmer. Hun levede i Huset hos den gamle Kjøbmand Rill i – ja, mine Herrer, her forlader Hukommelsen mig, jeg tror det var i Brevig. Stedet gjør intet Videre til Sagen. Antonette Sars havde været i Rills Hus fra sin tidligste Ungdom af og var som sagt et vakkert, godlidende og fermt Menneske. Hun var bekjendt for at være meget heftig af Gemyt, og man sagde, ikke blot Tjenestefolkene frygtede hendes Luner, men selv den Gamle modsatte sig ikke gjerne hendes Vilje. At dette igjen gav Anledning til ubevislig Snak om hendes Forhold til Husbonden, er lige saa begribeligt, som det vilde være uædelt at fæste Tanke dertil. Rill var Enkemand og havde en flink Søn paa en Snes Aar. Denne kommer netop hjem fra en Rejse som Styrmand med Faderens Skib, fatter Godhed for Antonette og erholder hendes Ja, – da Faderen efter kortvarende og, som det lod til, ubetydelig Sygelighed, pludstlig fik et Krampeslag, som endte hans Liv. Den arme Antonette vaagede just ved den Syges Seng, da hans Tilstand henimod Midnat forekom hende betænkelig. Hun ventede ængstlig Time efter Time paa sin Kjæreste, der var gaaen ud ved Aftenstid og vilde komme tilbage, for at tilbringe Natten ved Faderens Seng. Han kom ikke. Intet Menneske hører Pigens Raaben og Ringen. Endelig kan hun ikke udholde det længere, at være alene med den Døende, eller hun vil søge Hjælp for ham.

Til Rills Sovekammer stødte en Række uindredte Værelser, der bleve brugte til Pakkammere. Et af disse havde staaet i Forbindelse med et i Kjelderetagen

anlagt Bryggeri, der forlængst havde været standset. Fra Kammeret kunde man nemlig igjennem en Lem komme ned til et ved Gitter fra den øvrige Kjelder assondret Rum. Netop dette Rum blev af den hele Kjelder endnu benyttet. Rill havde der adskillige Varer staaende, og plejede selv at gaa derned igjennem før omtalte Pakværelse. Da nu Antonette beslutter at søge Mennesker, iler hun sandsesløs igjennem Pakkammerne, til hvis Udgang hun dog maaske neppe havde Nøglen. Den hende vel ubekjendte Lem staar aaben, og den Ulykkelige styrter baglængs ned i den mørke Kjelder. Hun kommer til sig selv igjen og føler en Angst, som endnu var Lyst imod den Fortvilelse, for hvilken den snart skulde give Plads. Det var ikke en frygtelig Nat alene, det var Døgn, Uger, Maaneder, det var et Aar – det ulykkelige, uskyldige Menneske levede i denne rædsomme Grav, hvor Alt forenede sig for at opholde hendes elendige Tilværelse, og for at forhindre hendes Befrielse. Fra bryggeriets Tid løb fra Vandspringet i Gaarden rent Brøndvand i en Stenrende den hele Kjelder igjennem og gjennemskar ogsaa den Afdeling, der blev Antonettes Fængsel; en stor Foustage, fyldt med Skibsbrød, stod imellem Kasser, der indeholdt gamle Klædningsstykker, ubrugbare Sejl, m. V. Lysningen faldt sparsomt ind fra to smaa Luger i den modsatte Ende af Kjelderen. Saaledes var altsaa det Sted beskaffent, hvor den arme Pige fristede et skrækkeligt Liv ved Vand og Brød, imedens Verden ovenfor forundrede sig over hendes Forsvinden, tabte sig i Formodninger, beklagede hende og – glemte hende, – og et Aar med Sneglegang slæbede sig hen over hendes graanende Hoved. Hendes Stemme tabte sig snart i en hæs Hvinen og tjente til Underholdning, idet hun halv reciterede, hvad hun af Viser mindedes eller selv digtede. Høres kunde den ej, fordi Vandet suser lige forbi Huset i et lidet Vandfald. Besynderligt dog, at et helt Aar kunde gaa hen, uden at noget Menneske faldt paa at gaa ned i Kjelderen; men mærkeligt ogsaa, at just Aarsdagen efter Antonettes skrekkelige Fald, aabnedes hendes Fængsel, og det paa følgende Maade. Efter at den unge Rill havde levet i tungsindig Stilhed den største Del af Sørge-Aaret, sysselsat med at ordne Faderens Papirer og ej ubetydelige Pengesager, begyndte han paa en Gang at blive virksomere og muntre end før. Han ladede sine Skibe med egen Last, og hævede Kontor og Husholdning, og overdrog en Bekjendt at tilse Bygningerne eller, hvis Bud blev gjort, at sælge dem. Ingen vidste, hvor han vilde opslaa sin Bolig. Allerede havde

han taget Afsked med sine faa Omgangsvener, allerede var han ombord og sejlferdig paa et af sine Skibe; da falder det ham pludselig ind, at i den forrige Bryggekjelder findes en Beholdning udsøgt Vin fra Faderens Tid. «Den maa hentes, om vi end skal miste vores gode Vind!» raabte han, og en Chaluppe afsendes. Anføreren for Chaluppen en paalidelig Karl finder med Møje og Søgning de rette Nøgler til den store Kjelderdør; han og hans Mandskab treder ind, og foruden Vinen finde de det ynkværdige Skelet, som igjennem Gitteret udstrækker begge sine Arme imod dem. Hun blev bragt i Hus, og Expresse sendt efter Rill. Hvorledes han blev tilmode, er vel vanskeligt at fatte; efter en Nats Betænkning gik han tilsejls, uden at se hende, der ogsaa, efter hvad hun havde lidt, neppe mere var stikket til at være Kone og Husmoder. Men broderlig sørgede han for hende og sikrede fuldkommen hendes Fremtid.»

Min Faders Fortælling var ude, den jeg for Resten rimeligvis efter saa mange Aars Forløb meget ufuldstændigen gjengiver. Den havde, det mindes mig klart, en Virkning paa mig, som naar Dagslyset kvægende oprinder over en vildsom, frygtelig Fjeld-Egn. Jomfru Sars havde nu tabt alt det Uhyggelige og Hemmelighedsfulde, og Medlidenhed fyldte mit Blik med Taarer over den Ulykkelige. Til Spørgsmaalet, hvorfor hun ikke kunde komme op ad den samme Vej, ad hvilken hun var kommen ned, blev givet et Svar, som jeg ikke erindrer, og som jeg kun forslagsvis her vil give: maaske stod der ingen Stige i den Luge, igjennem hvilken hun faldt; dog tilstaar jeg, det bliver besynderligt, at hendes Stemme aldrig skulde høres igjennem denne Aabning i Gulvet, og overhoved, at hint Pakværelse aldrig i den lange Tid skulde være betraadt. – Medens mine Forældre og Johnsen snakkede allehaande om Jomfru Sars og hendes Ulykker, traadte hun selv ind igjennem Døren, der havde staaet paa Klem. Hun havde sit sædvanlige rolige Udseende, eller saa snarere bedre ud, end sædvanlig. «Jeg hørte fra Sengen af», sagde hun, «at De talte om mit Fangenskab; Ak, Gud! det var en tung Tid. Der kan vel Ingen undres over, at jeg ikke taaler at tænke derpaa. Men jeg kom nok til at forskrække Dem før.» – Nu var Isen brudt og Jomfru Sars fortalte, som mig syntes, med en ganske anden Stemme end ellers, adskillige Biomstændigheder ved den lange Fængsling, – saaledes ogsaa, at hun fandt en Del store Krukker med syltede Sydfrugter, især Tamarinther, hvormed hun

forbedrede lidt sit Maaltid, og som ved sparsomt Brug holdt ud i adskillige Maaneder. Endelig en vigtig Omstændighed: hun havde eet venligt Væsen til Omgang, eet Væsen, ved hvilket hun endnu paa nogen Maade syntes at staa i Forbindelse med Oververdenen; det var en gammel Kat. Dette Dyr, som hun strax fra Begyndelsen af havde lokket til sig, indenfor sit Gitter, vænnede sig saa til at kjæles af den Ulykkelige, at den opslog sit Leje hos hende.

Efter at Samtalen endnu i nogen Tid havde drejet sig om dette Rædsels-Aar, gik den, endnu alt for tidligt for mine Ønsker, over paa andre Gjenstande, og vi Børn trak os ud i Sengekammeret, for at udmale os denne Robinsonade.

Smørrebrødet var opdækket, og vi fik Lov at spise med de Voxne, siden der for Jomfruens Skyld spistes saa tidligt. – Johnsen sad længe taus ved Bordet og stirrede hen for sig; endelig lagde han sig stærkt paa Armene, vendte Hovedet imod den Side, hvor Jomfru Sars sad, og sagde under en vuggende Bevægelse og med den besynderlig Tone: «Men, Jomfru Sars! faldt det Dem da aldrig ind med Deres Blod at skrive Deres Ulykke paa et Stykke Linned og svøbe det om Kattens Hale?»

«Hvad er det! Hvad vil I! Lad mig være! Rør mig ikke! Lad mig dø i Ro! I lyver med jeres Seddel; den Seddel har jeg aldrig skrevet! Katten er død; den er bidt ihjel af den store Skibshund!

Herre Gud! er det ej nok?
Bleget er den sorte Lok;
Smuldret er den hvide Tand,
Og forødt er min Forstand.
– Herre Gud! er det ikke nok endnu?
Udstaaet haver jeg Helvedes Gru;
Skimlet er mit Hjerte som mit Kjelderbrød,
Og ti Gange daglig har jeg lidt min Død!»

Hun faldt tilbage i Sofaen; den tørre Mund trak sig krampagtig sammen; Øjnene stirrede vildt ud af Hovedet. Min Moder rejste sig, tog os ved Haanden og førte os ud.

Da jeg næste Morgen vaagnede, kom min Fader ind af Døren med Samarie paa, hængte taus sin Hat paa Væggen, og satte den lille forgyldte Kalk ind i sit

Skatol. Derpaa vinkede han med Øjnene til Moder, og de gik begge ind i Sideværelset. I Døren sagde han: «Hun har udstridt.»

Virkelig følte jeg mig lidt angreben af denne Fortælling, hvis Traad jeg med Anstrengelse stykkevis havde udvundet af det fjerne Morgenlivs forvirrede Erindringer. – Ogsaa min lille Vennekreds var stille stemt, og vi maatte anstrenge os for at faa Historien om Jomfru Sars ud af Samtalen. Jeg forbeholdt mig en anden Gang at indsamle gode Raad for at danne en Novelle af det simple Faktum, og vi grebe til Dagens Nyheder.

Da jeg næste Dag aflagde et Morgenbesøg hos min Slesviger, kom han mig i Møde med en Art travl Uro, og vendte Samtalen, saa snart han kunde, hen paa Historien fra Gaarsdagen. «Tag mig det ikke ilde op,» tog han Ordet med et halv forlegent Smil; «jeg er just ikke Laugsbroder; men dersom en søvnløs tilbragt Nat, aldeles opofret de Forestillinger, Deres Fortælling opvakte, kan fremskabe poetiske Syner i en prosaisk Hjerne, saa har jeg Ret til at haabe, at ogsaa jeg kan hjælpe Dem til en Novelle.» –

Nysgjerrig satte jeg mig ned, og modtog gjerne den tændte Pibe. «De vente nu ingenlunde en ordentlig Fortælling», vedblev han; «men kun et Forsøg paa at indlede og bringe i nærmere Forbindelse de opgivne Data. Jeg tænker mig da den gamle Rill ikke just af den elskværdigste Karakter; en haard, gjerrig Mand, Tyran imod en stakkels Kone, der snart bukkede under for Aaget af et ukjærligt Ægteskab, og efterlod ham den omtalte, eneste Søn, om hvis Opdragelse han ikke bekymrede sig, men som han behandlede med den grusomste Vilkaarlighed. Saa snart det lod sig gjøre, slængte han Drengen ud paa Søen, og at der, som det af det Opgivne lader, blev noget Skikkeligt af ham, var sagtens ikke Faderens Skyld. Antonette Sars, var det ikke saa, De kaldte hende? kom jo ganske ung i hans Hus, formodentlig fra først af i et underordnet Forhold til en Husholderske. Hun var rimeligvis adskillige Aar ældre end Drengen, men hængte sig ved ham, forsvarede ham mod den Gamles Haardhed, naar Barnet var hjemme om Vintren, og benyttede maaske den Indflydelse, hendes udspringende Foraars Yndigheder havde paa den gamle Vellystling, til at forskaffe sin Klient en Lommeskilling eller en ny Klædning. Drengens hele, varme Hjerter opfattede hendes Billede med uudslettelige Træk. Stjaalne men lykkelige Øjeblik nøde de

ved hinandens Side i uskyldig Fortrolighed. Endnu havde deres Følelser intet Navn; og for første Gang vaagnede Kjærligheds drømmende Genius, da han en Foraarsaften rev sig løs fra den voxne Piges Arme for at tiltræde en Levant-Rejse. Efter Bestemmelsen skulde han komme tilbage mod Høsten; men Krigsuroligheder, Rills dristige Handelsplaner, Opbringelse og deslige lode Ynglingen modnes til Mand, inden han atter betraadte det fædrene Hus. Imedens mangt Sammenstød havde givet hans Karakter en Retning, der maaske snarere fortjente Navn af bisar Strenghed end mandig Fasthed, var en betydelig Forandring foregaaen med det udannede Naturmenneske, som inden Rills mørke Vægge tilbagelagde de modnere Pigeaar. Den Gamles paatrængende Venlighed, den trykkende Ensomhed, det hede Blod – forenede sig imod hendes Uskyldighed, og hun var bleven det sørgelige Offer for hans Sandselighed. Nag og Foragt afverlede med vild Lidenskab i den Ulykkeliges Hjerte.

Da kommer den unge Rill tilbage. Han træder frem i mandig Fylde; Kjærlighed luer i det Blik, hvormed han hilser sin Elskede. Hun bæver for den Afgrund, hvori hun er nedstyrtet. Endnu synes hendes Forhold at være skjult for Verden; endnu tør hun ved en i det mindste borgerlig Forbrydelse tænke sig lykkelig i hans Arme. Men hvorledes lader den Gamle sig overtale? Jeg overlader til Dem selv at udmale Gangen i Pigens Følelser og Forsætter, og fører den Fortvilede hen for Faderens Leje hin Nat, da hans Livslys slukkedes. Iblandt den gamle Sømands Sager fandtes et Glas venetiansk forgiftet Viololie, som han ofte viste og omhyggelig gjemte. Giften var allerede udstrømmet i den Ske, hvormed den Ulykkelige skulde række ham Medicinen. Den bedøvende Violduft opfyldte Værelset, og Indholdet brandt alt i hans Hjerte. Halv bevidst sin Udaad sad hun i Samvittighedens Helvedluer, og hørte den Dødes Rallen.

Rill var bleven længe ude; bleg og forstyrret traadte han ind i Værelset; thi en grusom Ven havde sammentrykt hans Himmel, idet han aabnede sit glade Hjerte for Barndomskammeraten.

Hvilken Scene, da han traadte ind! da han som en Fortabt kastede sit Blik paa den sønderknuste Pige og et andet paa den Døende, hvis sidste Mordraab stivnede hver Aare i hans blødende Bryst! Havde jeg havt Tid til at udmale hans Karakter, hvis haarde Bestemthed jeg kun har antydnet, vilde De let have kunnet

gaa ind i den Beslutning, han med den rolige Kulde, Fortvilelsen frembringer, fattede. Med ubøjelig Strenghed nedstødte han Forbrydersken i den Afdeling, De har beskrevet os, og satte sig stille hen ved den Dødes Leje. Daglig nedsænkede han, døvende sit Hjerte mod Pigens Klager, Føde gennem hin Lem fra Pakkammeret, og tog omhyggelig Nøglerne til sig til de tilstødenende Værelser. Saaledes henrandt et skrækkeligt Aar. Allerede nærmede sig den Gamles Dødsdag. Da besluttede han at ende hendes timelige Straf og sit eget skumle Fangevogterliv. Alt var beredt til hans Afrejse fra det forhadte Hjem. Kun vidste han ikke, hvorledes Antonette skulde befries. Med Styrmanden, en tro Ven, aftalte han endelig det Fornødne, og under Paaskud af at indtage et Vinfad aabnede Søfolkene Fængslet, efter at den Elendige ved en Billet var bleven forberedt paa sin Befrielse.»

Martin taug og saa ud for sig. Beklemmt spurgte jeg, idet jeg greb hans Haand, hvorledes Scenen i vort Hus med Johnsen lod sig forklare. Han havde fattet sig, og sagde med en raskere Stemme: «Ih nu! forudsat at Johnsen har været Rills Styrmand, kunde han da ikke have vidst, at hun i sin Fortvilelse en Gang havde skrevet en Bekjendelse om sin Udaad med Blod paa et Stykke Lærred, som hun viklede om Kattens Hale, og som Rill opfangede?»

Skydsen stod for Døren, og Martin rejste sig. Ogsaa slog min Skoletime; jeg trykkede hans Haand og forlod ham.

Maurits Christopher Hansens *Novellen* er lastet ned gratis fra bokselskap.no